

Az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiája 2007-2013

Dr. Könyves Erika¹ – Dr. Müller Anetta²

1. Bevezetés

A „Versenyben a világgal” című kutatási projekt jövőre vonatkozó előrejelzése szerint a „XXI. század az információ, a kommunikáció és a turizmus százada lesz”. Ezt a jóslatot igyekeznek alátámasztani az a tény, hogy a turizmus egyre jelentősebb szerepet tölt be nagyon sok ország, így hazánk gazdasági életében is. Mutatja ezt az a tény is, hogy a turizmusból származik hazánk GDP-nek 12%-a. A turistaérkezések száma mára már meghaladja a 15 millió főt.

2004-ben hazánk csatlakozott az Európai Unióhoz, így el kellett készítenünk az NFT I.-et, és ki kellett alakítani a régiók rendszerét, hogy a Strukturális Alapokból forrást nyerjünk különféle fejlesztésekre. Az NFT I. a 2004-2006-os évekre készült, hiszen csatlakozásunkkor már egy megkezdett tervezési ciklusba volt az Unió. A Nemzeti Fejlesztési Terv Regionális Operatív Programjában megfogalmazott turizmusfejlesztési prioritások mentén történt a hazai fejlesztés. Elkészült az NFT II., mely a 2007-2013-as tervezési ciklusra fogalmazza meg hazánk fejlesztésében fontos elveket, prioritásokat. Ezen elvekhez igazodva valamennyi turisztikai régió számára egy szakemberekből álló team elkészíti a régió Turizmusfejlesztési Stratégiáját. A Szolnoki Főiskola és konzorciumi partnerei a 2006-os évben elnyerték a 2007-2013-as időszakra az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiájának elkészítését.

2. Fogalmi értelmezések

Mielőtt rátérnénk a kutatásunk ismertetésére, nézzünk meg néhány fogalmi definíciót! A fejlődés az a folyamat, amikor a mennyiségi változások minőségi változásokba mennek át. A fejlesztés, tehát egy olyan céltudatos tevékenység, aminek eredménye egy minőségileg újnak a létrejötte.

A turizmus fejlesztésével kapcsolatban jó néhány tanulmány született, melyek különféle aspektusból vizsgálják a fejlesztés kérdéseit. A fenntartható turizmus fogalma kerül előtérbe a turizmus fejlesztés tervezésénél, hiszen ez biztosítja a természeti és kulturális erőforrások hosszú távú használatát. Megelőzi a káros hatásokat. Összhangot teremt a jelen és a jövő igényeinek kielégítése között, és hozzájárul a lakosság anyagi és erkölcsi jólétéhez elősegítve a lakosság természeti és kulturális értékeinek megőrzését.

TEMPEL a fenntartható fejlődésben a befektetők profitorientált szemléletét is jogosan juttatja érvényre. A turizmus fenntarthatósága kettős: egyrészt garantálni kell a vonzerők utódaink számára történő megőrzését, hogy közben biztosítjuk a turizmusba befektető vállalkozók tőkéjének megtérülését, cégük realizált üzleti eredményeinek javulását. A fenntartható fejlődésnek tehát hosszú távon ökológiailag elviselhetőnek, gazdaságilag kivitelezhetőnek, etikailag és szociális szempontból a helyi lakosságra nézve méltányosnak kell lennie. (TEMPLE, K. G. 1999)³

Hajdúszoboszló nagyszabású egészségturizmus fejlesztéséről számol be ISTÓK CS. (2003)⁴. A minőségi turizmusra fókuszál a város turisztikai fejlesztésében és szembeállítja ezt a tömegturizmussal. Úgy véli, hogy csakis a minőségi fejlesztés lehet a hosszútávú tervezhetőség alappillére, amely egy olyan gyógyhellyé varázsolja Hajdúszoboszlót, ahol nincs tömeg, az

¹ PhD Főiskolai docens, Szolnoki Főiskola Turizmus Tanszék

² PhD Főiskolai docens, Szolnoki Főiskola

³ Tempel, K.G. 1999. Nachhaltiger Tourismus. Zur karriere eines themas an der globulen bühne der umwelt und entwicklungs-politik. Tourismus Journal. 3.4.pp.471-779.

⁴ Istók Csaba (2003): A fenntartható turizmus megvalósítása, megőrzése és fejlesztése Hajdúszoboszlón. In: Turizmus Bulletin.7.évf.3.sz.25-32.p.

ideérkező vendég jól érzi magát, magas színvonalú szolgáltatást kap különféle kiegészítő programokkal. A turizmus fejlesztése a helyi lakosságnak munkahelyet teremt és jól érzik magukat a városban.

A WTO 1998 okt. 8-10. között nemzetközi konferenciát rendezett Krakkóban *Strategies for Excellence and Quality in Tourism* címmel. A konferencia felhívta a figyelmet a minőség előtérbe kerülésére a turizmusfejlesztés területén. Ezen a fórumon elhangzott, hogy bár globálisan a turizmus volumene és a belőle származó bevétel növekszik, mégis az éleződő versenyben egyes desztinációk lemaradhatnak. A versenyben maradás feltétele: a minőség a turisztikai kínálatban, méghozzá a turisztikai terméket alkotó minden láncszem tekintetében, vagyis egyfajta „hollisztikus” megközelítés, reális árak, átgondolt marketing. A minőség elérésének legfontosabb eszközei: az infrastruktúra fejlesztése, a turizmusban dolgozók oktatása, a hitelesség, eredetiség, a standard-ek kidolgozása, a turizmus fenntartható fejlesztése.

A WTO Minőség Programjának igazgatója a turizmusban a minőséget az alábbiak szerint definiálta: „a fogyasztói igények elfogadható áron történő, legális kielégítése” (HALASSY E. 1999.)⁵. Ahogy a fogyasztói igények változnak, úgy a minőség tartalmi elemei sem állandóak, melyekre a turisztikai termékek fejlesztése során tekintettel kell lenni.

A stratégia terminust az idegen szavak szótára a következő négy területen értelmezi: 1. a hadászatban a háborúk vezetésének tudománya; 2. a szervezett, de nem fegyveres küzdelem tervezésének és irányításának tudománya; 3. a hadművelet során alkalmazott eljárás; 4. a játékelméletben a játékos következő lépésére vonatkozó, többféle javaslatot is tartalmazó, az ellenfél előző lépéseinek elemzésén alapuló utasításrendszer (BAKOS F. 1989)⁶.

FALUS I. (1997)⁷ szerint: sajátos célok elérésére szolgáló módszerek, eszközök olyan komplex rendszere, amely koherens elméleti alapokon nyugszik, sajátos szintaxissal (a végrehajtandó lépések meghatározásával és adott sorrendjével) rendelkezik.

A stratégia turizmusban betöltött szerepéről inkább az alábbi definíciókat fogadhatjuk el (CIT. CSEH⁸): a stratégiát a jövőalkotás egyik eszközeként értelmezi.

LENGYEL M. (1992)⁹ a tervezés fontosságát hangsúlyozza a turizmusban, hiszen a jövő tudatos alakításának az eszköze: elméleti előrelátás és a gyakorlati megvalósítás szintézisét megalapozó tudatos tevékenység.

3. A kutatás

Az Észak-alföldi régió fejlesztési koncepcióban bemutatásra került a régió földrajzi, általános társadalmi-gazdasági-, demográfiai helyzete, a turizmus kínálata. Nagy hangsúlyt kapott a turistafogadás feltételeinek elemzése, mely a közlekedésre, a szállás- vendéglátásra, a települések arculatára és épített örökségeire, a régió környezeti állapotára terjedt ki.

Az emberi erőforrásnak, a turizmus szervezeti rendszerének, a turizmus keresletének és fogyasztói szokásainak, korábbi turisztikai fejlesztéseknek a régiós vonatkozásai is ismertetésre kerültek.

A régió SWOT elemzése, jövőképe, a fejlesztési stratégia, a fejlesztési irányok és ezek várható hatásai és az ehhez kapcsolódó költségterv képezi a turizmusfejlesztési Stratégia főbb elemeit.

A szakértői és bizottsági vélemények, egyeztetések után a turizmusfejlesztés a „Dinamikus régió” célba épült be, és így megkapta azt a lehetőséget, hogy régió fejlesztésében a turizmus húzóágazat legyen, a régió versenyképessége erősítésének egyik eszköze.

⁵ Halassy Emőke (1999): Beszámoló a WTO 1998. évi krakkói konferenciájáról. http://old.Hungarytourism.hu/bulletin/regi/99_03/forum_1.html

⁶ Bakos Ferenc 1989: Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémia Kiadó, Bp.

⁷ Falus István 1997: Az oktatás stratégiai és módszerei. In: Falus I. (szerk.): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.

⁸ Borbély Imre: trianon egyes nemzetstratégiai tanulságai in: http://www.kre.hu/rektori/files/studiacikkek/2003.1_2.szam/15.Borbely_Imre.pdf#search=%22strat%C3%A9gia%20fogalma%22

⁹ Lengyel Márton 1992: A turizmus általános elmélete, VIVA Reklámügynökség, Bp.

Az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott fejlesztési irányok beépültek a „Dinamikus régió” fejlesztési irányába.

Cikkünkben – terjedelmi okok miatt- arra vállalkozunk, hogy az Észak-alföldi régió turizmusában történő fejlesztési prioritásokat bemutassuk és felvázoljuk ezek lehetséges eredményeit és hatásait.

4. Helyzetkép

Az Észak-alföldi régió hazánk, és egyben az Európai Unió keleti határán fekszik, három megyéből (Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg) áll. Az Észak-alföldi turisztikai régiót a tervezési-statisztikai régiótól a 4/2000. (II.2.) GM rendelet¹⁰ alapján határoljuk el. Hazánkban határos az Észak-magyarországi, a Dél-alföldi és a Közép-magyarországi régiókkal. Az Észak-alföldi régió területe 17.729 km², az állandó népességszám 2003 közepén 1.568.446 fő, a lakónépesség száma 2005. január 1-én 1.541.818 fő.

Az Észak-alföldi régió az **egy főre eső GDP** esetében 2003-ban az országos átlag kétharmados adatával az utolsó előtti a magyar régiók között. A **GDP ágazatok szerinti megoszlását** tekintve megállapítható, hogy az Észak-alföldi régióban az országos átlagot lényegesen meghaladja a mezőgazdaság, a közigazgatás és kötelező társadalombiztosítás, az oktatás, valamint az egészségügyi és szociális ellátás részesedése.

A **foglalkoztatottak számát tekintve** az Észak-alföldi régióban hosszú ideig folyamatos emelkedést lehetett megfigyelni, 2003 és 2004 között ugyanakkor jelentős visszaesés következett be. A **foglalkoztatási arány** az Észak-alföldi régió egyik jelentős gyengesége: a 15-74 éves korcsoporton belül magyarországi viszonylatban is igen alacsony a foglalkoztatottak aránya. Problémát jelent, hogy 2004-ben emelkedni kezdett a **munkanélküliség mértéke** (a legfrissebb adatok alapján a ráta 2005. III. negyedévében elérte a 8,1%-ot). Az Észak-alföldi régió az ország **legfiatalabb korösszetételű térségnek** számít, mely kedvezőnek mondható.

5. A turizmus kínálata a régióban

5.1. Gyógy- és wellness turizmus (Egészségturizmus)

Az Észak-alföldi régió jelentős termál- és gyógyvízkincsrel rendelkezik. A régióban 209 db 30°C-nál melegebb vizet adó kút van, ez 16, 2%-a a Magyarországon található termásvíz kutaknak. A régió jelenleg működő kútjainak mintegy 40 %-a balneológiai célokat szolgál. Mintegy félszáz fürdőhelye van a régióknak, ebből 29 helyen minősített gyógyvízzel rendelkeznek. 2000-2006 között jelentős, termál-és gyógyvízre alapozott turisztikai fejlesztések történtek a régióban, amelyek eredményeként a régió egészségturisztikai kínálata országos szinten is kiemelkedőnek mondható. Nemzetközileg a hévízi és fővárosi fürdők a legismertebbek, de a leglátogatottabb alföldi fürdő a régióbeli Hajdúszoboszló. A régióban több, külföldiek által is látogatott fürdőhely található (elsősorban: Hajdúszoboszló, Debrecen, Nyíregyháza, Cserkeszőlő). Az Észak-alföldi régióknak óriási az egészségturisztikai potenciálja, amit a régióban található nagy gyógyászati intenzitású termásvizek, az ország átlagánál fejlettebb, stabilabb egészségügyi intézmények valamint a javuló elérhetőség jelentenek.

¹⁰ Jász-Nagykun-Szolnok megyéből: Abádszalók, Berekfürdő, Fegyvernek, Karcag, Kótelek, Kunhegyes, Kunmadaras, Nagyvíván, Nagykörű, Tiszabura, Tiszaderzs, Tiszafüred, Tiszaigar, Tiszaörs, Tiszaroff, Tiszasüly, Tiszaszentimre és Tomajmonostora települések, Hajdú-Bihar megyéből pedig: Újszentmargita, Folyás, Polgár, Egyek, Tiszacsege települések a Tisza-tavi turisztikai régióhoz tartoznak.

5.2. Üzleti és konferencia (MICE) turizmus

Az Észak-alföldi régióban az adottságok elsősorban a megyeszékhelyekre koncentrálódnak (azon belül is kiemelkedő Debrecen jelentősége). Nyíregyháza, Szolnok és Jászberény, elsősorban szállásférőhelyi és vendéglátói kapacitásai miatt, leginkább a kisebb létszámú, szakosított rendezvények számára adhat otthont. 50-200 fős rendezvények lebonyolítására mintegy 80 szálloda, étterem és üdülőközpont alkalmas. A régió konferenciaturizmusának jövőbeli alakulását alapjaiban meghatározza a nemrég átadott debreceni konferenciaközpont.

5.3. Tiszai-(Vízi) turizmus

A régió folyó- és állóvizei jó lehetőséget nyújtanak a vízi turizmus számára, de a szükséges infrastruktúrával csak részben rendelkezünk. A régió végigfolyik Magyarország második legnagyobb folyója, a Tisza, amely mint az Alföld régió „tengelye” sokszínű sportolási és kikapcsolódási lehetőségekkel várja az utazókat. Az Észak-alföldi régió vízi turizmusának fejlesztési stratégiája elképzelhetetlen az egész Alföld nagyrégiót szervesen összekapcsoló Tisza menti régiók, kistérségek, összehangolt, közös gondolkodása nélkül. A Tiszai kikötők hiányoznak a régióból. A Tiszán történő sétahajózás, vagy motorcsónakkal, jachttal történő utazáshoz is elengedhetetlen, hogy több kikötő legyen. Kiemelt fontosságú feladatként kell kezelni a kulturált kikötők és a kikötőkhöz tartozó korszerű szolgáltatások létesítését.

A **horgászat** alapját a Tisza, valamint annak mellékfolyói adják. Jelentős horgászvizek a folyók rendezésekor levágott holtágak, valamint a Keleti- és Nyugati Főcsatorna, a természetes és mesterséges tavak. Az aktív turizmuson belül a vízi turizmus mellett a régióban jelentős lehet a **kerékpáros turizmus** is. Az EuroVelo nemzetközi kerékpáros úthálózat, a terepadottságok, az elhanyagolható szintkülönbség, a kis forgalmú utak és a gátak, töltések jó lehetőséget biztosítanak a kerékpáros turizmus számára.

A régió egyes területei jó vadállománnyal rendelkeznek (jelentős az apróvad-állomány, valamint a Hajdú-bihari Guthi erdőben a dámvad). A **vadászat** esetében a problémát a vadászházak nem kielégítő állapota, és a vadászathoz kapcsolódó szolgáltatások (vadászbotlok, vadászétterem, stb.) alacsony színvonala jelenti.

Az alább felsoroltak az **örökségturizmusnak** a legfontosabb kínálati elemei. A régió építészeti emlékekben viszonylagosan gazdag. A régióban összesen 99 db múzeum, helytörténeti gyűjtemény, tájház, bemutatóhely található. A ma is látható pásztoranyák, hodályok, gémes kutak a hagyományos állattartás, a pusztai élet építészeti emlékei. A Hortobágy jeles műemléke a Kilenclyükű híd. Európában is egyedülálló ipartörténeti emlék a túristvándi vízimalom, valamint a tarpai szárazmalom. Jelentős a hasznosított, illetve még kihasználatlan kastélyok és kúriák száma (Tiszadob – volt Andrássy kastély, Vaja, Lónya, Mándok, Gávavencsellő, stb.). A kisvárdai vár, valamint Közép-Európa egyik legépebben fennmaradt kora középkori Szabolcsi földvár a régió egyedi építészeti emlékei közé tartozik Ezek az **örökségturizmusnak** kedvező kínálati elemei.

A régióban 20 darab (ebből 2 db 5 patkós, 6 db 4 patkós, 5 db 3 patkós, 3 db 2 patkós, 3 db 1 patkós, és 1 db oktató hely) minősített **lovas létesítmény** van. Nem megfelelő az együttműködés a lovas-tanyák, lovas központok között, hiányoznak a régió lovas létesítményeit összekötő lovastúra-útvonalak, a garantált programok.

Kiemelkedő értékű a régió két megyéjét érintő Hortobágyi Nemzeti Park, amely 1999 decemberétől az UNESCO Világörökségének is része, és amely az **ökoturizmus** kiemelt színhelye. A régióban több mint 267 **falusi vendégfogadó** 1718 férőhellyel (KSH adatai szerint 2004) várja a turistákat, amely az országos kapacitás 10 százalékát adja. Az Észak-alföldi régióban a falusi turizmus vendégfogadói mintegy 65%-ban minősített házak. A régió **gasztronómiai értékekben** bővelkedik. Olyan jellegzetességek köthetők e tájhoz, mint például a tiszai halászlé, a pásztorételek, a slambuc, a bográcsgulyás és stb.

A régió számos településén az év minden szakaszában hagyományőrző **rendezvények** csalogatják a vendéget.

5. 4. A turistafogadás feltételei

A régió **vasúthálózata** vonalsűrűség tekintetében az országos átlag feletti. A legnagyobb problémát mégis az alacsony kihasználtság és járatsűrűség, valamint az elavult járműpark jelenti. A légi közlekedés szempontjából kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik a **debreceni repülőtér**, amely állandó nemzetközi határnyitású kereskedelmi repülőtérként működik. Az Észak-alföldi régió az országos **közüthálózat** hosszát tekintve a magyarországi régiók között a második helyen áll. Az úthálózat útjelleg szerinti megoszlását vizsgálva az egyik legfeltűnőbb sajátosság a gyors megközelíthetőséget leginkább biztosító autópályák és autótutak alacsony aránya. A régió legnagyobb terheltséget elszenvedő közútja a 4-es számú főközlekedési út Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza közötti szakasza.

Az Észak-alföldi régióban található **kereskedelmi szálláshelyek** összes férőhelye az országos férőhely-kapacitás 11,2%-át adja. A régión belül Hajdú-Bihar megye területén helyezkedik el a legtöbb egység, így a kapacitások tekintetében az első helyen áll. A **vendéglátás** tekintetében a kereskedelmi vendéglátóhelyek országos részaránya a régióra vonatkoztatva 14,6%, ezen belül a szálláshely-kínálattal szemben a legtöbb vendéglátó-egységgel Szabolcs-Szatmár-Bereg megye rendelkezik, majd Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megye következik a rangsorban.

A régió környezeti állapota és a jelentkező **környezeti problémák** általában megegyeznek az országgal és a többi régió jellemzőivel, eltérés inkább csak a mértékekben mutatható ki.

A **turisztikai szakemberek** képzésének legfontosabb helyszíne a Szolnoki Főiskola.

A régióban a **turizmus szervezeti felépítésében részt vevők**: Észak-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság, Észak-alföldi Regionális Marketing Igazgatóság, megyei és a települések önkormányzatai, Tourinform Irodák, szakmai és non-profit szervezetek.

5.5. A régió jövőképe:

„A regionális fejlődés motorja”

A turizmus a régióban meghatározó húzóágazattá válik, amely a turisztikai kis- és középvállalkozások számára vonzó perspektívát jelent, multiplikátor hatásain keresztül pedig a helyi gazdasági szereplők számára keresletet generál. Javul a turisztikai vállalkozások rentabilitása és versenyképessége, a minőség-orientált, hosszú-távú profit-érdekeltség szemléletmód lesz a meghatározó. Új vállalkozások, beruházások indulnak, a turisztikai jellegű fejlesztések más ágazatok számára is felhasználhatókká válnak, a desztinációk (önkormányzatok) turizmusból származó bevétele nő. A régió felzárkózásának egyik leghatékonyabb eszköze lesz a turizmus.

A turizmus érdekében történt fejlesztések javítják a lakosság életkörülményeit is. A belföldi turizmus bővülésével a lakosság életminősége jelentősen javul, az önbecsülés, a régió-identitás erősödik, a turizmus régión belüli gazdasági-társadalmi elismertsége nő.

„Élményközpontú turista-paradicsom”

A régió a látogatók számára a „*Természet-közelség élmény*”-ét nyújtja, gazdag és egyedülálló természeti kincseire alapozott turisztikai termékeiben. A természet romlatlan állapota, a barátságos, ember-léptékű vidék, a gazdag gyógyvízkészlet, a Hortobágy, mint puszták, a szőke Tisza sajátos vonzerő elemek, amelyek a régió vezető turisztikai termékeinek alapját képezik.

A régió vezető turisztikai terméke az *egészségturizmus*, amely sajátos arculatot mutat: -kihasználva a régió mezőgazdasági adottságait és agrár-innovációs kapacitását- a bioélelmiszerek és

reformtáplálkozás érték-elemmel növelten jelentkezik, megkülönböztetve ezzel önmagát a Dél-alföldi, ill. dunántúli egészségturisztikai desztinációktól, megfelelően a keresleti trendeknek. A gyógyturizmus a kiváló nagy gyógyászati intenzitású termálvizek, az országos átlagnál fejlettebb, stabilabb egészségügyi intézményeknek köszönhetően, komplex gyógyturisztikai szolgáltatásaival a régió sikeres turisztikai terméke. A nemzetközi ismertségű Hajdúszoboszló, mint virágzó fürdőváros zászlóshajója a régió egészségturizmusának főleg a lengyel és német küldőpiac vonatkozásában. A sajátos gyógykörnyezet, gyógykultúra kialakította a „szoboszlói- feeling-et”. A magyar családok gyakori vendégek a régió wellness szállodáiban, fedett termálfürdőiben, tematikus fürdőkomplexumaikban (fürdőtemplomaiban), a termálvízre épülő látványelemeket a sajátos természeti élménnyel ötvözve a 2. vagy 3. vakáción, a rövid hétvégéken.

Az egészségturizmus részei a nemzetközi vendégkört fogadó szanatóriumok, rehabilitációs intézmények is, ahol a betegek vagy gyógyturizmus-vendégek egyedi, magas színvonalú kúraszerű ellátást kapnak. A régió egészségturizmusát az innováció is segíti, így a Pharmapolis program, amely egyrészt bizonyítja és növeli a gyógyvizek hatékonyságát, másrészt természetközeli keleti és népi gyógy módokat, hatóanyagokat kínál kiegészítő elemként.

A régió különleges turisztikai terméke a „*tiszai-turizmus*”, amely klasszikus és kreatív termékelemek sajátos keverékeként, a táji adottságokra egyedi, komplex turisztikai terméként jelenik meg a régióban, a belföldi és a kelet-európai küldőpiacok vonatkozásában. A Tisza a vízi-, az öko-, a hobbi-, a sport, és az aktív turizmus különleges helyszíne a régióban. A tiszai turizmus elsősorban a fiatal korosztály (az ifjúságturizmus) célcsoportot vonzza. Szolnok, mint a Tisza fővárosa, a minőségi turizmusban marina- és magas színvonalú turisztikai szolgáltatásaival kedvelt turisztikai desztináció.

A Hortobágy természeti élménye az *örökség- és az ökoturizmusban* jelenik meg, a régió egyedi arculatot mutató, nemzetközi ismertségű turisztikai terméke élmény-orientált látogató központtal, magas színvonalú turisztikai szolgáltatásokkal, egyedi ajándéktárgyakkal, több célcsoportot kiszolgálva (ifjúság, senoir, ökoturista). A Hortobágy világörökségi státusza a régió többi turisztikai ága számára is kihasználható marketingelem.

A „*vidéki turizmus*” jól ismert turisztikai terméke a régióban az autentikus vidék élményét nyújtó falusi turizmus (falusi vendéglátás). Megkülönböztetésként gasztronómiai élményekkel kiegészítve vonzó elsősorban a belföldi vendégek számára. A Nyírség, a Bereg kistérségei a régióban jól ismert turisztikai desztinációk gasztronómiai tematikus utjaikkal, gasztronómiai fesztiváljaikkal, autentikus parasztházaikkal, amelyek jó minőségű szállást, vidéki vendégszeretet, jellegzetes mezőgazdasági termékeket, bioélelmiszereket kínálnak, néphagyományait bemutatva. A barátságos, emberléptékű, vidéki táj alkalmas helyszíne a golfnak, a lovaglásnak, a kerékpározásnak.

Az „*emberi alkotás élmény*”-e a régióban a kulturális értékek, történelmi emlékek, hagyományok, fesztiválok, rendezvények, tudáscentrumok, innovációs központok, kreatív iparágak, pezsgő üzleti élet kulcstémákból épül. A hivatásturizmuson belül prioritást élvez a *konferenciaturizmus* Debrecen központtal. A konferenciaközpont, a Debreceni Egyetem, magas színvonalú szálláshelyek, a regionális repülőtér, a cívis kultúra, a város vonzó arca turista-barát szolgáltatásaival, a régió sikeres konferenciavárosa, kulturális fővárosa.

Az Észak-alföldi régió országos jelentőségű márkadesztinációvá vált, az „Alföld márka”, az élményszerű régió imázsa kialakult.

„Turista-barát desztináció”

A régió megközelíthetősége jó, a regionális repülőtér, az autópályák könnyen és gyorsan elérhetővé teszik a nemzetközi hírű és az országos jelentőségű turisztikai desztinációkat. A közúthálózat, a vonatok a regionális jelentőségű desztinációk vonatkozásában könnyű elérhetőséget biztosítanak. A kerékpárutak, a víziutak a Tiszán, tanösvények a speciális turisztikai infrastruktúra jól kiépített elemei. A nagyvárosok (Debrecen, Szolnok, Nyíregyháza) turista-barát

tömegközlekedési rendszere jól működik, az információszolgáltatás és a kitáblázottság a városokban, turisztikai attrakciók közelében megoldott.

A szállodák és egyéb kereskedelmi szálláshelyek a célcsoport igényeknek megfelelő, minőségi szolgáltatást nyújtanak. Az éttermek a klasszikus éttermi választék mellett a helyi specialitásokat kínálják kihasználva az egyediség lehetőségét, speciális vendégigényekre is felkészülve (gyermek, mozgáskorlátozott). A városok sétáló utcáiban kiülős teraszok, látványéttermek vonzzák a turistákat. A szórakozást igényes éjszakai élet, autentikus magyar zenés helyek biztosítják.

A kereskedelmi ellátottság, a postai szolgáltatás, a pénzügyi szolgáltatások (bankautomaták, bankfiókok) száma, az internet hozzáférés megfelelő a régióban.

Az egészségügyi ellátás jó színvonalú, a turisztikai desztinációkban jól felkészült, nyelveket is beszélő szakszemélyzet segíti az ellátandókat.

A régióban a közbiztonság megfelelő, a régió nagyvárosai is biztonságos városok hírében állnak, turista-rendőrség segíti a bajba jutott turistákat.

A tárgyi környezetre jellemző a rendezettség, a települések tiszták, virágosak. A műemlékek, épületek karbantartottak, a közösségi terek, parkok, utcaképek a környezeti kultúra vonzó elemei. A nyilvános illemhelyek kulturáltak és tiszták, a települések központjában üzemelnek.

A humán alapkörnyezet részeként barátságos, vendégszerető lakosokkal találkozik a turista, akik saját értékeiket ismerik, megbecsülik, szívélyesek és segítőkészek az idegenekkel, a fiatalabb korosztály idegen nyelven is képes kommunikálni.

6. Stratégia

Az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési koncepciója az Európai Unióban alkalmazott regionális tervezés gyakorlatának megfelelő alapelveket követi. Így felépítésében is megegyezik a hazai gyakorlat regionális politikai gyakorlatban elfogadottnak tekintett szerkezettel. A fejlesztési stratégia – az elfogadott jövőképek megfelelően – olyan kerettervet vázol fel, amelyben lehetőséget biztosít a szubszidiaritás elveinek megfelelően a szereplők szabad mozgásterének, megköveteli a hatáskörök decentralizációját, ösztönzi a partnerségi együttműködést, a fenntartható fejlődés elvét, és a stratégia megvalósítása során a legszélesebb együttműködésre számít.

Az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési stratégiája alapvető kívánalomként kezeli, hogy a turizmusfejlesztési célok harmonizáljanak az Észak-alföldi régió átfogó regionális céljaival. Ezeket a regionális célkitűzéseket figyelembe vettük a régió turisztikai stratégiai céljainak meghatározása során. Kívánatos lenne, hogy az így készült fejlesztési stratégia eredményei megjelenjenek a Régió Operatív Programjában. A turisztikai stratégiai célok megvalósítását a megfogalmazott 4 stratégiai program keretében kívánjuk megvalósítani. A turisztikai stratégiai programokat fejlesztési irányokra-alprogramokra bontottuk le, amelyekhez csatoltuk a véleményünk szerint legfontosabb intézkedéseket.

Az Észak-alföldi régió turizmusfejlesztési célpiramisának csúcsán a jövőkép helyezkedik el, amely teljesíthető elvárásnéppen jelenik meg stratégiánkban. A kívánatos jövőkép elérése érdekében fogalmaztuk meg stratégiai programjainkat, amely véleményünk szerint felöleli a régió 2007-2013 közötti időszak alapvető tennivalóit. Így:

- vonzerő- és attrakciófejlesztés
- fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés
- régiós turisztikai marketing
- szervezeti és működési feltételek javítása.

Négy stratégiai programunk megfelel célpiramisunk 4 sarokpontjának. Ezekből a stratégiai programokból vezettük le a fejlesztési irányokat, prioritásokat, amelyek a regionális turizmusfejlesztési stratégiánkban szövegesen is kifejtésre kerülnek. A tartalmi és formai követelményeknek megfelelően – csak felsorolásszerűen – nevesítésre kerülnek az egyes prioritásokhoz javasolt intézkedések.

Az **Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiája** az EU-ban alkalmazott regionális tervezés gyakorlatának megfelelő alapelveket követi. Az Észak-alföldi régió Turizmusfejlesztési Stratégiája szervesen kapcsolódik a II. NFT-hez, ugyanakkor figyelembe véve a régió adottságait meghatározza az alprogramokban kijelölt fejlesztési irányokat. Ezekre a meghatározott alprogramokra, fejlesztési irányokra lehet majd forrásokat pályázni az EU Strukturális Alapjaiból.

Az észak-alföldi régió turizmusfejlesztési **célpiramisa** az alábbi jövőképet rajzolja meg: **„Komplex turisztikai kínálattal rendelkező régió, melyben a turizmus fontos húzóágazat”**
A **régió vonzerő és attrakciófejlesztésének fejlesztési irányai**: a gyógy- és wellness turizmus, az üzleti- és a konferenciaturizmus, a Tiszai- (vízi) turizmus, az örökségturizmus, az öko-és a falusi turizmus valamint a golfturizmus.

A **fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés irányai**: szálláshelyek kínálatának bővítése, a vendéglátás mennyiségi és minőségi feltételeinek javítása, a közlekedési helyzet és elérhetőség javítása, turistabarát környezet kialakítása.

A **régiós turisztikai marketing tevékenység fejlesztési irányai**: kommunikációs stratégia kidolgozása, régiómarketing eszközök fejlesztése, turisztikai információs szolgáltatások fejlesztése, turisztikai márkaképzés támogatása, turisztikai háttérkutatások.

A **Szervezeti és működési feltételek javításának irányai**: humán erőforrások fejlesztése, információs és telekommunikációs rendszerek fejlesztése, turisztikai szervezetek és hálózatok, határos régiókkal való turisztikai hálózati rendszer kialakítása, interdiszciplináris területek, innováció támogatása.

Az új turisztikai termékek létrehozását célzó alprogramok, intézkedések elsősorban a magánszektor fejlesztését célozzák meg, a fejlesztések többsége a magánszektorban kerül megvalósításra.

Az Észak-alföldi régió fejlesztésére ezer milliárd forint várható a 2007-2013 tervezési ciklusra, amelyből kb. 10 % a turizmus fejlesztésére tervezhető. A stratégia készítői szerint a minimálisan szükséges **forrás** 90 milliárd forint, de tudni kell, hogy ennél több forrás is nagy valószínűség szerint hatékonyan felhasználható lenne. Amennyiben kevesebb forrással kell számolni úgy a fejlesztésben prioritást kell, hogy élvezzen: vonzerő-és attrakciófejlesztés, valamint a fogadási feltételek javítása, szolgáltatásfejlesztés.

A stratégia által megfogalmazott négy fejlesztési irány között a forrásokat 45-30-10-15%-os arányban javasoljuk elosztani.

A stratégia megvalósulását folyamatosan nyomon kell követni, hogy a benne meghatározott célok és a hozzá rendelt feladatok a kívánt ütemben és mértékben teljesülnek-e. Ez a nyomon követés a **monitoring** feladata, mely az RTFS megvalósításának az egyik legfontosabb pillére. Ezeknek a monitoring feladatoknak a felelőseként célszerű felállítani egy helyi érdekeket is képviselő **Regionális Monitoring Bizottságot**.

Az RMB tagok összeállítását úgy kell megválasztani, hogy a különböző érdekek képviselőit ellátása megvalósulhasson.

7. Konklúzió

A különböző termékek fejlesztésének vannak output eredmény és hatásindikátorai, melyek a fejlesztés régióra kifejtett eredményét jelölik.

Az egészségturizmus fejlesztésével a régióban létrejön az elkészülő komplex fejlesztési terv, növekszik a fedett fürdők, a megújuló fürdők, és a létrejövő gyógy- és wellness szállodai férőhelyek száma. Nő a régióba érkező vendégek száma az egészségturizmus terén, a fürdők látogatóinak száma. A régió GDP-jéből a turisztikai ágazat arányának növekedése várható és a régió GDP/fő értéke országos átlaghoz viszonyított értékének javulása.

Kongresszusi, konferencia turizmus fejlesztése során a kongresszusok, konferenciák lebonyolítására alkalmas helyszínek számának növekedése, a kongresszusok megszervezéséhez szükséges kisebb infrastrukturális feltételek javulása és a kongresszusok, konferenciák humán erőforrás feltételeinek javulása várható. A régióban lezajló kongresszusok, konferenciák és az azokon résztvevő vendégek számának növekedése, a szezonális csökkenése is a fejlesztés pozitív eredménye lehet.

Örökségturizmus fejlesztése során nő a megszervezésre kerülő nagyrendezvények, a gasztronómiai rendezvények, a lovastúra útvonalak, a korszerű bemutatóhelyek és a több helyreállított örökség-elemek száma. Így a látogatók száma növekszik, a szezon idejének meghosszabbodása várható, turisták száma nő és az 1 főre jutó turistaköltés.

A termékek fejlesztése hozzájárul a régió pozitív image növekedéséhez, az örökség- és egyéb értékek megóvásához, a fenntartható fejlesztés biztosításához, a lakosság identitásának erősödéséhez.

Felhasznált irodalmak

1. BAKOS F. 1989: Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémia Kiadó, Bp.
2. TEMPEL, K.G. 1999. Nachhaltiger Tourismus. Zur karriere eines themas anf der globulen bühne der umwelt und entwicklungs-politik. Tourismus Journal. 3.4.pp.471-779.
3. ISTÓK CS. (2003): A fenntartható turizmus megvalósítása, megőrzése és fejlesztése Hajdúszoboszlón. In: Turizmus Bulletin.7.évf.3.sz.25-32.p.
4. HALASSY E. (1999): Beszámoló a WTO 1998. évi krakkói konferenciájáról. http://old.Hungarytourism.hu/bulletin/regi/99_03/forum_1.html Borbély Imre: trianon egyes nemzetstratégiai tanulságai in: http://www.kre.hu/rektori/files/studiacikkek/2003.1_2.szam/15.Borbely_Imre.pdf#search=%22strat%C3%A9gia%20fogalma%22
5. FALUS I. 1997: Az oktatás stratégiái és módszerei. In: Falus I. (szerk.): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
6. LENGYEL M. 1992: A turizmus általános elmélete, VIVA Reklámügynökség, Bp.